

### Список використаних джерел

1. Гриценко Андрій. Умови формування професійної компетентності в педагогічній практиці підготовки майбутніх учителів історії. *Наукові записки БДП. Серія: Педагогічні науки*. Бердянськ, 2019. Вип. 1. С. 245-254.
2. Сергійчук О. Педагогічна готовність майбутнього вчителя історії в умовах реформування вищої освіти. *Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Г. Сковороди"*: наук.-теор. зб. Переяслав-Хмельницький, 2010. Вип. 26. С. 289-294.
3. Прокопчук В. Структура історичних знань школярів. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти*: зб. наукових праць / за заг. ред. Журби М.А. Монреаль; Сєвєродонецьк, 2016. Частина I. С. 294-296.
4. Удод О. А. Шкільна історична освіта як репрезентант політики пам'яті. *Національна та історична пам'ять : збірник наукових праць*. Київ, 2013. Вип. 8. – С. 8-13. URL: <http://www.memory.gov.ua/sites/default/files/userupload/zbirnyk8.pdf>.

## ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД В РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ З ПРЕДМЕТІВ ПРИРОДНИЧО- МАТЕМАТИЧНОГО ЦИКЛУ В СТАРШІЙ ШКОЛІ

*Гуз Костянтин,  
д. пед. наук, пров. наук. співробітник,  
Інститут педагогіки НАПН України,  
м. Київ, Україна*

Сучасний стан розвитку науки й освіти, екологічне становище в Україні та світі висувають нові вимоги до навчального процесу. Освіта повинна забезпечити формування у молоді цілісної свідомості і життєствердного образу світу. Його основа – екологічний образ природи і природничо-наукова компетентність, які зумовлюють екологічну вихованість, цілісне сприйняття природи і світу.

Для цього вчителі природознавчих курсів повинні володіти методичною системою формування у старшокласників природничо-наукової компетентності як умови цілісності знань про природу, природничо-наукової картини світу, образу природи як основи образу світу [7, с. 6-8].

Аналіз праць вітчизняних учених (В. Р. Ільченко, С. У. Гончаренко, К. Ж. Гуз, А. В. Степанюк) та зарубіжної педагогічної літератури в аспекті досліджуваної проблеми показує, що:

- у методичній системі навчання природознавства в старшій школі доцільним є дидактичний принцип сутнісної інтеграції всіх елементів змісту природничо-наукової освіти на основі загальних закономірностей природи, природничо-наукових ідей – ядра природничо-наукових знань та принципів і методичних підходів освіти сталого розвитку (ОСР) [3];

- втілення в навчальному процесі старшої школи методичної системи цілісної природничо-наукової освіти має включати на рівні стандарту освіти всі компоненти освітньої галузі; зміст усіх природничих предметів старшої школи, які в інтегрованому курсі вивчаються як модулі [3; 7];

- система методів та форм навчання спрямовує навчальний процес на формування в старшокласників природничо-наукової компетентності, природничо-наукової картини світу, екологічного образу природи, природовідповідно високих рівнів розуміння навчального матеріалу [7];

- природничо-наукова освіта учнів старшої школи зумовлює особистісну орієнтованість навчання, формує в учнів життєствердний національний образ світу, обумовлює їхню екологічну взаємодію з етносоціоприродним середовищем життя – умови стійкого розвитку суспільства, його життєствердну модель світу [4].

Методична система цілісної природничо-наукової освіти, основою якої є формування ПНКС, підвищить рівень цілісності знань про природу учнів старшої школи, поглибить розуміння навчального матеріалу і забезпечить високі рівні розвитку інтелекту учнів, оволодіння природничо-науковою компетентністю і науковим мисленням. Модульна структура курсу «Природознавство» (10-11 кл.) позбавить розклад від 0,5-, 1-, 2-годинних предметів без зменшення навчального часу на їх вивчення і відповідно навантаження вчителів, які будуть викладати курс або його модулі (загальноприродничий, фізико-астрономічний, хімічний, біолого-екологічний). Модульно-залікова система вивчення природознавства втілена в

навчальній програмі, підручнику «Природознавство» (10–11 кл.) і пропонованому методичному посібнику для вчителів [2; 7].

Методичний посібник [7] дасть можливість учителю фізики та астрономії, хімії та біології спрямувати навчальну діяльність учнів на моделювання цілісності знань за допомогою загальних закономірностей природи на будь-якому етапі навчання (як на окремому уроці, так і при вивченні цілої теми, розділу, курсу). Викладання загальноприродничого, фізико-астрономічного, хімічного та біолого-екологічного модулів для цих учителів не викликає труднощів, особливо якщо в обласних інститутах післядипломної освіти проводиться підготовка до реалізації модульно-залікової системи вивчення цілісного змісту освітньої галузі, оволодіння учнями природничо-науковою компетентністю, як того вимагає Державний стандарт освіти 2011 р.

Невід’ємним елементом навчальної діяльності старшокласників згідно з підручниками має бути спостереження і дослідження явищ та об’єктів безпосередньо в довкіллі з урахуванням звичаєвого кола етносу. Критерії та показники сформованості цілісності знань про природу, оцінювання навчальних досягнень учнів є наскрізними для всіх етапів навчання [7].

Переваги інтегрованого курсу «Природознавство» (10–11) перед вивченням змісту освітньої галузі «Природознавство» окремими предметами:

- учні захищені від сегментації свідомості «вузькопредметним урокодаванням», перетворення в «напівлюдей», які легко програмуються;

- в навчальному плані школи відсутні малоефективні предмети (1–2 год. на тиждень), немає втрати навчального часу на вивчення того чи іншого компонента освітньої галузі «Природознавство» порівняно з вивченням його у відповідному природознавчому предметі;

- кожен учень оволодіває системою знань про природу і моделює власний образ світу відповідно до своїх індивідуальних особливостей;

Можемо прогнозувати, що модульно-залікова система засвоєння цілісної освіти освітньої галузі «Природознавство» буде алгоритмом викладання інших освітніх галузей Державного стандарту, зокрема і «Математики», формування

життєствердного національного образу світу молодих поколінь, життєствердної моделі українського суспільства.

**Ключові слова:** інтегрований підхід, інтегрований курс «Природознавство», природничо-наукова компетентність.

### Список використаних джерел

1. Грамматика любви : науково-публіцистичне видання. / В. Р. Ільченко [ред., укл.], В. О. Продаєвич [ред.]. Полтава, Одеса : [б.в.], 2017. 304 с.
2. Гуз К. Ж. Методичні підходи до впровадження в шкільну освіту засад освіти для сталого розвитку. *Технології інтеграції змісту освіти : зб. наук. пр. / В.Р. Ільченко [гол. ред.]*. Полтава: ПОППО, 2012. Вип. 4. С. 73–81.
3. Гуз К. Ж. Теоретичні та методичні основи формування в учнів цілісності знань про природу : монографія. Полтава: Довкілля-К, 2004. 472 с.
4. Ільченко В. Р., Гуз К. Ж. Модернізація содержания образования как национальная проблема. *Педагогика*. 2011. № 4. С. 3–8.
5. Ільченко В. Р. Компетентнісна модель освітньої галузі як напрям до ефективної та справедливої освіти. *Технології інтеграції змісту освіти : зб. наук. пр. / В. Р. Ільченко [гол. ред.]*. Полтава: ПОППО, 2013. Вип. 5.
6. Локшина О. І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.): монографія. К.: Богданова А. М., 2009. 404 с.
7. Гуз К. Ж., Гринюк О. С., Ільченко В. Р. та ін. Методика навчання природознавства в старшій школі: методичний посібник. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 192 с.

## ІНТЕРНЕТ ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ПРЕДМЕТНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У НАВЧАННІ ІСТОРІЇ

Гупан Нестор,  
д-р пед. наук, професор,  
головний науковий співробітник,  
Інститут педагогіки НАПН України  
м. Київ, Україна

Сучасне освітнє середовище розглядають як зовнішній простір, що оточує учня у закладі освіти і має системно організовані складові та створює умови для забезпечення його розвитку через взаємовпливи, взаємодію оточення з суб'єктом. Воно постає як сукупність матеріальних, просторово-предметних факторів,